

Zapomenutá žena mezi Husákem a Filčíkem

Když Magda Husáková-Lokvencová v roce 1966 zemřela, byla právě na prahu padesátky. Zůstaly po ní dvě děti, dva bývalí manželé, titul doktorky práva, rozpracovaná divadelní inscenace, tři divadelní hry (napsané ve spoluautorství s přítelkyní), několik divadelních a filmových rolí, přes čtyřicet divadelních a televizních režii, zásluhy na formování činoherního souboru bratislavské Nové scény a zakladatelská sbírka slovenského divadelního archivu. Ve výčtu by se dalo pokračovat, kdo ví, jaké pořadí by tomu všemu stanovila ona sama. Taci lidé se dostávají do národních encyklopedií či příruček typu "kdo je kdo". Ale na Magdu Husákovou-Lokvencovou se zapomnělo.

Možná proto, že byla první manželkou komunistického politika Gustáva Husáka. Nedožila se jeho prezidentování, a i kdyby, na hrad by s ním nešla, neboť tehdy už byli rozvedeni. Za Husákovu života ji raději nevzpomínali, nebylo jisté, jak zareaguje hlava státu. Tak či onak, zůstala u mnohých v paměti zejména jako manželka komunistického prominenta a matka jeho dvou synů. Možná se na ni zapomnělo proto, že první slovenská profesionální divadelní režisérka byla původem Češka. Někteří národovci nastolovali dilema: buď to byla první slovenská režisérka, anebo to byla Češka. Anebo se na ni zapomínalo jednoduše proto, že byla ženou. Existuje vžitá představa, že dějiny včetně dějin kultury píše muži. A tento zvyk je u nás - a v nás - velmi zakořeněn. Dodnes se na Slovensku režie chápe jako povolání neženské. Takže není divu, když se pozapomene, že i u nás ženy začaly vstupovat do mužského světa režie už před rokem 1989.

Možná by se dala najít i jiná vysvětlení, ale proč? Už samotná síla tohoto zapominání naznačuje, že Magda Husáková-Lokvencová byla výjimečnou osobností. Herečka a známá astroložka paní Vilma Jamnická dodnes, podobně jako mnozí další, opakuje: Husáková převyšovala všechny, vydělovala se z okolí na první pohled.

Pod tímto názvem se začátkem listopadu objevil ve slovenském internetovém časopise Inzine mimořádně zajímavý článek Naděždy Lindovské s podtitulkem "Pokud jste bývalou manželkou prezidenta, je lépe nemít žádné ambice". Prostřednictvím internetu jsme redakci i autorku požádali o souhlas s překladem článku do našeho měsíčníku, případně i o fotografii, vhodnou pro tisk. Do poloviny ledna jsme se však odpovědi nedočkali. Nakonec nám fotografii ochotně zapůjčil bratr hrdinky článku ing. Vladimír Lokvenc z Bratislavy, jenž opravil i několik drobných nepřesností v původním textu.

Husáková-Lokvencová byla žena půvabná a inteligentní, nadaná i citizadostivá, jednoduše charizmatičtá osobnost. O jejím životě plném dramatických zvratů by se daly psát romány. Její podobu zachytilo několik filmů, v nichž hrála, například Vlčie diery.

Bez odvahy, talentu a vzdělání by v tzv. mužské profesi neuspěla. A Lokvencová se prosadila nejen jako režisérka divadelní, ale i televizní. In memoriam ji českoslovenští kritici udělili cenu za přínos v oboru televizní inscenace (ve stejném roce tato porota udělila ceny Miloši Formanovi, Jaroslavu Papouškovi, Ivanu Páserovi, Jiřímu Trnkovi, Jozefu Krónerovi a Evaldu Schormovi).

Za mladého, ambiciózního intelektuála a komunistu JUDr. Gustáva Husáka se Magda Lokvencová vdala jako dvaadvacetiletá, ženich byl o čtyři roky starší. Za Slovenského státu dostudovala prá-

vo, tajně se přihlásila na herectví a tři roky studovala při zaměstnání. Na podzim 1944, když čekala své první dítě, vypuklo Slovenské národní povstání, na jehož organizaci se podílel i její manžel. Povstání bylo potlačeno a těhotnou Magdu evakovali posledním letadlem s dalšími ženami, dětmi a raněnými. Za pět dní později v Moskvě porodila syna.

V roce 1946 porodila druhého syna. Od roku 1946 její manžel patřil mezi nejvlivnější politické osobnosti na Slovensku. Ona v té době začala pracovat na Nové scéně jako herečka a asistentka režie, později jako samostatná režisérka. Téměř rok pracovala zadarmo. Na vedení domácnosti měla kuchařku a vychovatelku. Příležitost v divadle dostala možná i díky postavení svého manžela, ale kladné hodnocení kritiky získala jen díky vlast-

ní pracovitostí a talentu. Vystupovala s odstupem, ale skromně. Práci si nevybírala, dělala vše, co ji přidělili: pohádku, detektivku, hudební inscenaci, psychologické drama. Projevila smysl pro zábavu, pro atraktivní formy, pro psychologii postav. Dařilo se jí stále víc.

V roce 1950 se v Československu začaly politické procesy. Husák se distancoval od svých přátel, podobil se sebekritice, ale i tak ho zatkl. Magdu s dětmi vystěhovali z domu. V dubnu 1951 Gustáva Husáka zavřeli a následně odsoudili na doživotní vězení. Začátkem roku 1952 Magdu Husákovou-Lokvencovou propustili z divadla za amorální působení na členy souboru. Nějakou dobu byla bez práce, potom ji "odložili" do Národního muzea, kde za tři roky položila základy divadelního archivu. Po nocích, aby uživila své syny, pletla svetry. Státní bezpečnost jí navrhovala, aby se rozvedla. Potom by se mohla vrátit do divadla. Odmltla. Přitom ještě před uvězněním Husáka se v jejím životě objevil druhý muž. Až když se její manžel po deseti letech vrátil z vězení a žádal, aby si vybrala - až tehdy se s ním rozvedla.

Kromě práce v archivu začala dělat divadlo mimo Bratislavu. V sezóně 1955-

56 dostala angažmá v Košicích a od roku 1956 stále angažmá na Nové scéně v Bratislavě. Štěstím bylo, že žena, jež se Husákovým starala o domácnost, neodešla, ani když už nedostávala plat. (Pani Helenka neopustila Husákovu rodinu ani po Magdině smrti.)

Když Magda Husáková-Lokvencová začínala v divadle, mnozí ji považovali za protekční manželku. Veřejnost ji potají odsuzovala za to, že se jako manželka předního politika "zahazuje" s divadlem. V rodině Lokvencových na ni hleděli jako na bílou vránu, na komediantku.

Divadelní tvorbu Magdy Husákové-Lokvencové lze chronologicky rozdělit zhruba do dvou období, vzájemně oddělených vynucenou odmlkou: režie před politickým procesem s Husákem a režie po Husákově odsouzení. Práce druhého období už nebyly tak zábavné a veselé jako předtím - pod tíhou stalinizmu režisérka zvažněla. **Prožila velké trauma a musela se s ním vyrovnat. Stalinismus ovlivnil její soukromí, odcizil muže, narušil dětství jejích synů, přerušil její divadelní kariéru.**

Vyprávění o Magdě Husákové-Lokvencové by bylo neúplné, kdybychom nevzpomněli jejího druhého životního partnera - herce Ctibora Filčíka. V divadelních kruzích se traduje, že byl levobočkem jednoho z uherských šlechticů, po němž zdědil jedině: jakýsi vrozený aristokratizmus. Pod vlivem Magdy Husákové-Lokvencové se z nevzdělaného mladíka, poloprofesionálního začátečníka, stal kultivovaný člověk, špičkový herec SND. Brilantně zvládl filozoficky náročný repertoár. Jeho životní roli byl Goetz ve hře J. P. Sarrtra Diabol a Pán Boh (SND 1965). Filčíkova geniální kreace získala mezinárodní uznání. Příběh Magdy Husákové-Lokvencové a Ctibora Filčíka je vlastně Pygmalion naruby, žena je tu tvůrcem a muž jejím uměleckým dílem.

Zemřela krátce po premiéře Diabla a Pána Boha. Ještě zažila Filčíkův triumf. Po smrti Magdy Husákové-Lokvencové Filčík jako by přijal úlohu vdovce. Vzpomínal na ni s obrovskou úctou, nazýval ji "pani doktorka" a prý to z jeho úst znělo skoro jako Pán Bůh. Nikdy se nestal národním umělcem. Prý se nenašel člověk, co by se odvážil předložit jeho jmenování na podpis prezidentovi.

JY

Foto: archiv Ing. V.Lokvence

Od 10. února začne na Slovensku jubilejní 10. ročník mezinárodní přehlídky filmu, televize a videa Febiofest 2003. Až do konce měsíce bude ve 13 kinosálech osmi slovenských měst promítáno přes 100 snímků různých tvůrců minulosti i dneška v deseti sekcích. V ČR se přehlídka uskutečnila od konce ledna pouze ve čtyřech městech (Praha, Brno, Ostrava a Liberec), ale zato ve 29 kinosálech bylo okolo 700 představení, mezi nimi i řada unikátních filmů, které získaly limitované povolení na omezený počet projekcí pouze na tomto festivalu.

Slovenská část Febiofestu je tradičně koncipována především jako největší přehlídka české filmové tvorby v zahraničí. Nejbohatší program na Slovensku bude v Bratislavě, kde i v minulosti byl o Febiofest největší zájem a kde se počet kinosálů i letos rozšíří kromě FK Nostalgia, FK 901, FK ic.sk, Mladost a Českého centra o multiplex UCI Palace v petrzálském Auparku. Slovenskou část Febiofestu zahájí předpremiéra koprodukčního filmu Lesní chodci režiséra Ivana Vojnára. Do sekce novinky české tvorby dále patří snímky Smradi (Zdeněk Tyc), Brak (Karel Spěváček), Musím tě svést (Andrea Sedláčková), Láska sbora (Petr Marek), dále dokumentární snímky Kdo bude hlídat hlídače, Dalibor anebo Klíč k chaloupce strýčka Toma a Hry prachu a taktéž animovaný film Fimfárum Jana Wericha (režii jednotlivých pohádkových příběhů si rozdělili Aurel Klíma a Vlasta Pospíšilová). Novinkou v rámci této sekce je zařazení nových hraných a dokumentárních filmů posluchačů FAMU před hlavním titulem.

Českou kinematografii bude na Febiofestu zastupovat i sekce dokumentárních titulů pod názvem To nejlepší z Febia. Další sekce Retrospektiva je zaměřena na profil režiséra tzv. nové vlny 60. let Pavla Juráčka a kromě známějších filmů (Případ pro začínajícího karta, Ikarie XB 1, Konec srpna v hotelu Ozone) uvede i jeho studentskou tvorbu z FAMU. Do sekce je zařazen i dokument o tomto režisérovi pod názvem Poslední cesta Lemuela Gullivera anebo Klíč k určování trpaslíků, jež vloni natočil Martin Šulík. Aktuálně tvůrci do festivalu zařadili sekci In memoriam věnovanou filmové tvorbě Júlia Satinského (S tebou mě baví svět. Sladké hry minulého léta, Prodavač humoru a Srdečný pozdrav ze zeměkoule). Další národní kinematografie budou letos na Slovensku zastoupeny ve dvou sekcích pod názvem Současný polský film a Severské kino.

Febiofest 2003

Foto: V novém českém filmu Musím tě svést se v hlavních rolích představí Ivana Chýlková, Jan Kraus a Ivan Trojan.

Febiofest 2003 na Slovensku

- 10. - 17. 2. Bratislava
- 17. - 19. 2. Žilina
- 17. - 19. 2. Poprad
- 17. - 21. 2. Košice
- 20. - 23. 2. Prešov
- 24. - 26. 2. Nitra
- 24. - 27. 2. Banská Bystrica
- 24. - 28. 2. Martin

Norsko a Island. Samostatná sekce je věnována alžírskému režisérovi Mohamedu Chouikhovi. Program filmové přehlídky doplňují sekce HBO uvádí.... Div(n)é videofilmy a Novinky ASFK.

Autor Febiofestu slovenský režisér působící v Praze Fero Fenič se netají tím, že se při myšlence festivalu nechal inspirovat bývalým Filmovým festivalem pracujících jako zřejmě jediným putovním festivalem tohoto druhu na světě. Jak však dodává, zorganizovat i letos přehlídku v 11 městech během tří týdnů se ukázalo nadlidským úsilím, proto se letošní festival koná jen ve čtyřech městech. **Zajímavostí festivalu je rovněž to, že na festival se neposkytují žádné akreditace ani speciální V.I.P. vstupenky, ale do kin má přístup každý, kdo si zakoupí lístek. V Praze se konalo i několik bezplatných projekcí v nemocnicích a ve školách.**

LV